

Fiberschakt i Rådhusstorget Mariefred

Mariefred 21:1/L1984:6592
Kadetten 1
Mariefred stad
Strängnäs kommun
Södermanland
Erica Strengbom

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Radiatorvägen 11 702 27 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Södermanlands län med platsen
för Mariefred markerat i rött.*

© 2018 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2018:53

Författare Erica Strengbom

Grafisk form Nina Balknäs

Omslagsfoto Rådhusorget och platsen för schaktet. Foto från söder.

Foto Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2018:53

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Fiberschakt i Rådhusorget Mariefred

Mariefred 21:1/L1984:6592

Kadetten 1

Mariefred stad

Strängnäs kommun

Södermanland

Erica Strengbom

Lst dnr 431-1562-2018

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Södermanland
Kommun	Strängnäs
Landskap	Södermanland
Socken	Mariefred stad
Fastighet	Kadetten 1

Fornlämningsnummer	Mariefred 21:1/L1984:6592
Lämningsstyp	Stadslager
Datering	Medeltid – nyare tid

Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2018-07-12
Länsstyrelsens diarienummer	431-1562-2018
Arkeologgruppens projektnummer	Ag2018_25

Projektledare	Annica Ramström
Fältpersonal	Erica Strengbom

Undersökningstid	2018-09-10 till 2018-09-13
Exploateringsyta	30 m ²
Undersökt yta	30 m ² , 60 löpmeter
Inmätningsteknik	Handhållen GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd tillvaratogs.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	6
Tidigare undersökningar.....	6
Syfte och frågeställningar	7
Metod	7
Resultat och tolkning.....	9
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	11
Referenser	12

Figur 1. Karta över Mariefred med den aktuella undersökningsplatsen markerad med svart. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

I samband med att Ericsson Local Services AB schaktade för att ansluta fiberkabel till fastigheten Kadetten 1 på Kyrkogatan i Mariefred, utförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Arbetet utfördes under två dagar i september 2018. Schaktet låg inom området för det medeltida stadslagret Mariefred 21:1/L1984:6592 som innefattar hela den äldre stadskärnan. En sträcka om sammanlagt cirka 60 meter övervakades. I den södra delen av schaktet framkom en äldre gatunivå av kullerstenar och i backen upp mot fastigheten Kadetten fanns fragmentariska rester av kullerstensbeläggning med ett underliggande utfyllnadslager. Inga fynd påträffades som kan datera gatubeläggningarna eller lagren, men med tanke på deras läge direkt under bärlagret är de troligen inte av hög ålder.

Inledning

I samband med att Ericsson Local Services AB planerade att ansluta fastigheten Kadetten 1 till fibernät gav Länsstyrelsen tillstånd till markingrepp inom fornlämningsområdet för det medeltida stadslagret Mariefred 21:1. Arkeologgruppen AB fick uppdraget att genomföra en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Fältarbetet utfördes av Erica Strengbom den 10–13 september 2018. Beslut i ärendet fattades den 12 juli 2018 av Länsstyrelsen Södermanlands län (dnr 431-1562-2018).

Bakgrund och kulturmiljö

Mariefred är beläget invid en vik av Mälaren. Gripsholms slott anlades av Bo Jonsson Grip omkring år 1380. Bo Jonsson döpte sannolikt om slottet till Gripsholm efter sin vapensköld. Gripsholms läge invid Mälaren var viktigt ur kommunikationssynpunkt och man har antagit att det var närheten till Stockholm som gjorde att Bo Jonsson anlade slottet.

Vid 1400-talets slut donerade Sten Sture mark som tillhörde Gripsholm till Kartusianorden och där grundades ett kloster. Klostret hade namnet *Monasterium Pacis Mariae* och staden är uppkallad efter det. I samband med reformationen drogs klostret in till kronan och lades ned år 1525. Vid denna tid övergick också slottet till Gustav Vasa och det nuvarande slottet började byggas år 1537.

Mariefred fick stadsprivilegier år 1605 och en kyrka uppfördes år 1624. Kring kyrkan växte staden sakta fram. Det är dock oklart när Mariefred fick sin första tätbebyggelse och vilken karaktär och omfattning den hade. Under 1600-talet brann staden flera gånger (Westberg 2013; Gustafsson 2012).

Tidigare undersökningar

Inom fornlämningsområdet för det medeltida stadslagret har ett 30-tal arkeologiska undersökningar utförts. Undersökningarna har kunnat belysa stadens bebyggelseexpansion under 1600–1800-talet, men även medeltida dateringar har konstaterats (Gustafsson 2012).

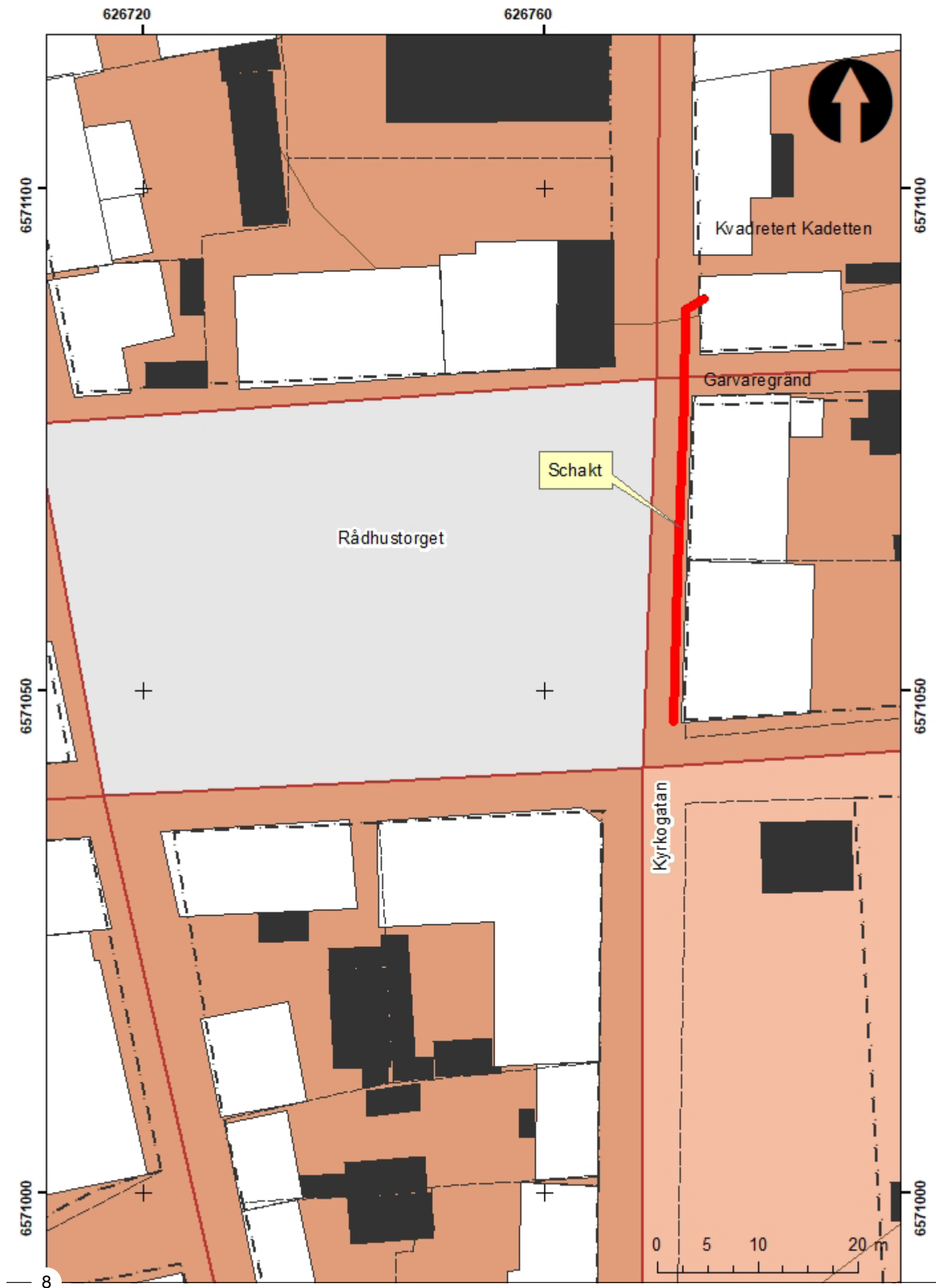
Vid en schaktningsövervakning år 2011 i korsningen av Kyrkogatan och Garvaregränd som angränsar till den nu aktuella schaktningsövervakningen, påträffades något längre österut flertalet kulturlager och en träkonstruktion. Den äldsta markhorisonten ¹⁴C-daterades till 1400-tal (Westberg 2013).

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska undersökningen i form av schaktningsövervakning var att löpande undersöka och dokumentera de delar av fornlämningen som berördes samt att ta tillvara fynd.

Metod

Schaktet grävdes skiktvis ned till 0,6 meters djup. Schaktet mättes in med handhållen GPS och ArcMap 10.3.1 användes för redigering och kartproduktion. Den skriftliga dokumentationen bestod av en övergripande schaktbeskrivning. Översiktsfotografier togs av ytan och det grävda schaktet.

Figur 2. Det övervakade schaktet. Skala 1:500.

Resultat och tolkning

Schaktningen började vid torgets sydöstra del och grävdes sedan norrut längs Kyrkogatan i cirka 60 meter. Schaktet hade en bredd på cirka 0,4–0,5 meter och grävdes till ett djup av 0,6 meter. I den södra delen av schaktet var bärlagret 0,55 meter tjockt. Under bärlagret framkom en äldre gatunivå som var täckt med fiberduk. Den äldre gatubeläggningen bestod av ett kompakt lager grå sandig silt ovan kullerstenar. Gatunivån exponerades men grävdes inte igenom.

Cirka 30 meter norrut, strax innan korsningen av Kyrkogatan och Garvaregränd framkom på 0,3 meters djup kullerstenar lagda i sand. Under kullerstenarna låg ett utfyllnadslager bestående av gråbrun sandig silt med tegelfragment och murbruk. Kullerstenarna och lagret var synliga i cirka tio meter och sedan söndergrävt av cementrör och kablar. Inget daterbart material hittades, men gatunivåerna är troligen från yngre tid med tanke på läget direkt under bärlagret för nuvarande gatunivå.

Figur 3. Schaktets södra del. Foto från söder.

Figur 4. Korsningen av Kyrkogatan och Garvaregränd. Foto från söder.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Den arkeologiska undersökningen i form av särskild arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning genomfördes enligt undersökningsplanen. Arbetet gick som planerat och inga avsteg gjordes från undersökningsplanen.

Referenser

Tryckta källor

Gustafsson, P. 2012. *Föreningen*. Arkeologisk förundersökning.
Sörmlands museum 2012:11.

Westberg, T. 2013. *Medeltid i Mariefred*. Arkeologisk förundersökning.
UV rapport 2013:109.

Webbsidor

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2018:53

